

УДК 811(07)

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО НАРОДОЗНАВЧОЇ РОБОТИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

*Гончарук Валентина Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри української літератури
та українознавства Уманського державного
педагогічного університету*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими завданнями. Важливим завданням вищої школи є підготовка спеціалістів нового типу, які зможуть гідно відстоювати національні інтереси на світовій арені та використовуватимуть культурну спадщину наших предків у навчально-виховному процесі в національній школі. Особливу увагу потрібно звернути на підготовку майбутнього вчителя-словесника до народознавчої роботи в школі. В наш час педагоги повинні бути справжніми інтелігентами, аристократами духу, сподвижниками, людьми активними і творчими. Завдання освітніх закладів – наполегливо й цілеспрямовано готувати такі педагогічні кадри з урахуванням ідей Болонського процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремим питанням підготовки вчителя присвячено ряд дисертаційних досліджень (Є.С.Барбіна, С.М.Бреус, О.І.Виговська, В.А.Гаманюк, Ю.В.Кирильчук, Г.Д.Мітін, О.М.Пехота, Г.В.Троцко). Захищено кандидатські та докторські дослідження різнобічних аспектів виховання дітей та молоді засобами народознавства (Ю.Д.Руденко, Т.І.Люріна і Ю.Г.Підборська, Н.М.Соломко, М.О.Семенова, З.О.Сергійчук, Н.П.Сивачук, О.М.Семенов, Л.С.Плетеницька). Однак **недостатньо дослідженою** залишається проблема підготовки майбутнього вчителя-словесника до народознавчої роботи з учнями загальноосвітньої школи в умовах запровадження нових реформ в освіті.

Формулювання цілей. Нами було поставлено *мету дослідження* – розкрити особливості підготовки майбутнього вчителя-словесника до народознавчої роботи з учнями загальноосвітньої школи в рамках Болонського процесу, визначити основні вимоги до суб'єктів навчально-виховного процесу в умовах реалізації кредитно-модульної системи організації навчання.

Виклад основного матеріалу.

До тенденцій розвитку вищої освіти України належить впровадження кредитно-модульної системи організації навчання, яка потребує розробки сучасних механізмів здійснення навчального процесу та визначення результатів якості освіти. У сучасному освітньому просторі система «викладач – студент» спрямовується на формування особистості висококваліфікованого спеціаліста, громадянина, патріота.

Визначено основні напрямки підготовки суб'єктів навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи організації навчання:

- зростання ролі медіаосвітньої підготовки викладача, який повинен проектувати освітнє та навчальне середовище із залученням сучасних інформаційних, комп'ютерних та педагогічних технологій;
- створення модульних програм із навчальних дисциплін, у яких міні-модулі легко можна замінити, поновити, трансформувати, адаптувати (тут модуль розглядається не як фрагмент змісту освіти, а як мікровідображення процесу навчання) [1, с. 18].

Оскільки професійна діяльність викладачів включає такі складові, як проведення занять, здійснення наукової та виховної роботи, то, насамперед, висувається вимога виконувати її впевнено, швидко орієнтуватися у змінених умовах [4, с. 11].

В умовах Болонського процесу висуваються нові вимоги до викладачів ВНЗ: постійно оновлювати знання, вміти навчатися протягом життя. Тому викладач ВНЗ має бути потужним ученим, вести розгалужені наукові дослідження, залучати до них студентів [3].

Відтак важливими у професійній підготовці вчителя-словесника до народознавчої роботи постають такі завдання: формувати позитивне ставлення вчителя до будь-яких інновацій в освітньому процесі; добиватися переорієнтації його свідомості, перебудови його психологічних установок; виробляти вміння швидко впроваджувати нові технології у роботу з учнями.

Сьогодні важливим є володіння студентом аналітичними здібностями, здатністю знаходити й обробляти інформацію, а також уміння висловлювати свої думки [2, с. 5]. Найосновніша вимога така: фахівець має бути науковцем, дослідником, і розвиток своїх здібностей до науково-дослідницької діяльності він повинен почати зі студентських років.

Сучасний стан інформаційного забезпечення навчання суть лекції звів до консультативно-оглядового окреслення викладачем проблеми і аналізу можливих напрямків її вирішення. На перший план висувається самостійна робота, творча робота студента (охоплюють приблизно до 50% навчального навантаження), для виконання якої він отримує консультації викладача [2, с.10].

Організація навчального процесу з методики викладання народознавства в Уманському державному педагогічному університеті здійснюється згідно з вимогами кредитно-модульної системи, яка покликана забезпечити високоякісну підготовку фахівця з даного навчального предмета, озброїти його всіма необхідними уміннями і навичками, зберегти позитивну настроєність на вибрану професію протягом п'яти років навчання.

Методика викладання народознавства завершує процес вивчення студентами циклу народознавчих дисциплін (фольклору, етнографії, етнології, націології, дитинознавства, основ християнської етики). Предметом її вивчення є навчальний процес в межах викладання окремої навчальної дисципліни, якою є народознавство.

Методика викладання народознавства синтезує в собі науково-теоретичні і конструктивно-технічні знання з перевагою останніх. Це знання про те, як треба планувати навчально-виховний процес з народознавства, як

працювати над змістом навчального матеріалу, якими методами, засобами та організаційними формами педагогічного процесу, як удосконалювати діяльність учителя та учнів. Методика викладання народознавства забезпечує майбутнього вчителя конструктивно-технічними знаннями у формі принципів, порад, рекомендацій, розробок тощо [5, с.10].

Впровадження кредитно-модульної системи організації навчально-виховного процесу з методики навчання українського народознавства, яка безпосередньо готує студентів до народознавчої роботи в школі, передбачає переорієнтацію методик і технологій проведення практичних і лабораторних занять, чільне місце серед яких посідають інтерактивні, розвивальні й особистісно-орієнтовані. При цьому хочеться наголосити на тому, що не слід відмовлятися від традиційних методів перевірки знання студентами теоретичного матеріалу з курсу, оскільки без ґрунтовного оволодіння навчальним матеріалом буде просто неможливою пізнавальна діяльність з використанням сучасних освітніх технологій, інтерактивних методів навчання. Основна мета лабораторних занять з методики українського народознавства – виробити в студента вміння проводити урок (позакласний захід) з народознавства за розробленим ним планом-конспектом уроку (позакласного заходу). Вона досягається через показ студентом фрагмента уроку з народознавства в студентській аудиторії (уявному класові).

Творча, наближена до наукового осмислення і узагальнення, робота можлива лише як результат організації самостійного навчання за допомогою ефективних технологічних схем самоосвіти. Така робота має бути індивідуалізованою з врахуванням рівня творчих можливостей студента, його інтересів, здібностей, таланту.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого розвитку в цьому напрямку. У результаті проведеного дослідження з даної проблеми було зроблено наступні *висновки*.

Впровадження кредитно-модульної системи сприяє удосконаленню організації навчального процесу з методики навчання українського

народознавства, а саме: 1) студенти систематично готуються до занять; 2) самостійну роботу стараються виконати якнайкраще; 3) вчаться діагностувати свої майбутні уроки та позаурочні заняття; 4) проявляють свої творчі здібності, таланти; 5) з ентузіазмом ставляться до запровадження в шкільній практиці інтерактивних технологій.

Водночас маємо й низку проблем, пов'язаних з впровадженням кредитно-модульної системи, як от: 1) недостатнє забезпечення навчального процесу комп'ютерною технікою; 2) невміння студентів організувати свою навчальну діяльність поруч із соціальною та побутовою зайнятістю; 4) недостатня мобілізація окремих студентів на виконання самостійної роботи.

У статті розкрито лише основні аспекти підготовки майбутнього вчителя-словесника до народознавчої роботи в школі в умовах реалізації Болонського процесу. *Подальшого дослідження* потребують проблеми організації навчальної практики з народознавства студентів-філологів у рамках Болонського процесу, впровадження ними інтерактивних технологій навчання у народознавчій роботі з учнями.

Summary. The article concerns a problem of realization of a credit-module system organization of academic activity of methods of ethnography teaching. It calls for transition into an individually-differentiated form of academic activity, into a self-dependent completing of tasks assigned by a program. Such organization of academic activity provides national education for students, development of their creative abilities and talents. **Keywords:** preparation of teacher, credit-module system, interactive technologies of teaching, national education.

Резюме. В статье идет речь о реализации кредитно-модульной системы организации учебного процесса с методики преподавания народоведения. Она предусматривает переход на индивидуально-дифференциальную форму обучения, на самостоятельное исполнение студентами определенных программой заданий. Такая организация учебного процесса обеспечивает

национальное воспитание студентов, развитие их творческих способностей и талантов. **Ключевые слова:** подготовка учителя, кредитно-модульная система, интерактивные технологии обучения, национальное воспитание.

Резюме. В статті йдеться про реалізацію кредитно-модульної системи організації навчального процесу з методики викладання народознавства. Вона передбачає перехід на індивідуально-диференційовану форму навчання, на самостійне виконання студентами визначених програмою завдань. Така організація навчального процесу забезпечує національне виховання студентів, розвиток їхніх творчих здібностей і талантів. **Ключові слова:** підготовка вчителя, кредитно-модульна система, інтерактивні технології навчання, національне виховання.

Список використаної літератури:

1. Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна – Болонья – Саламанка – Прага – Берлін) / Упор.: Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. – Тернопіль, Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2003. – С.18.
2. Грубінко В.В. Індивідуальна та самостійна робота студентів в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу. – Тернопіль: Вид-во поліграф. центр ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2004. – 15 с.
3. Коваленко О. Болонський процес: подолання стереотипів // Освіта України. – 2004. – 19 березня.
4. Курлянд З. Н. Професійна усталеність викладача вищої школи / Педагогіка вищої школи: навч. пос. / [З. Н. Курлянд, Р. І. Хмельюк, А. В. Семенова та ін.]; за ред. З. Н. Курлянд. – [3-тє вид., перероб. і доп.]. – К.: Знання, 2007. – С. 232–241.
5. Скульський Р. П., Стельмахович М. Г. Методика викладання народознавства в школі. – Івано-Франківськ: НМ «Українська етнопедагогіка і народознавство» АПН України і Прикарпатський університет ім. В.Стефаника, 1995. – С. 10–21.